

Voorzitter

- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Landbouw-Egalisatiefonds, Afdeling A, voor het jaar 1998 (slotwet) (26618);**

- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Diergezondheidsfonds voor het jaar 1998 (slotwet) (26623);**

- **Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 1998 (slotwet) (26546);**

- **Wijziging van de Werkloosheidswet in verband met wijziging van de instroom in de wachtgeldfondsen alsmede enkele andere wijzigingen in de Werkloosheidswet (26726);**

- **Wijziging van de Ziektewet, de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering en enkele andere wetten in verband met de inwerkingtreding van de Wet beperking export uitkeringen (Wijzigingswet beperking export uitkeringen) (26812);**

- **Intrekking van de Wet van 26 mei 1870 tot regeling van het onderwijs van Rijkswegen in de beeldende kunsten (Stb. 78) (26843).**

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: Met betrekking tot de financiële verantwoording stel ik voor, de stukken 26541, nrs. 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 37, 39, 41, 43, 45, 47 en 51 voor kennisgeving aan te nemen. Voorzover het deze Kamer betreft stel ik voor de ministers van Buitenlandse Zaken, van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van Financiën, van Defensie, van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, van Verkeer en Waterstaat, van Economische Zaken, van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport decharge te verlenen voor het door hem gevoerde financiële beheer.

Verder stel ik voor, de financiële verantwoording van het Rijk voor het jaar 1998 (26541, nr. 50) voor kennisgeving aan te nemen en de minister van Financiën decharge te verlenen voor het door hem

gevoerde beheer over 's Rijks schatkist over het jaar 1998.

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Mediawet in verband met nieuwe regels omtrent de financiering van de publieke omroep (afschaffing omroepbijdrage) (26707).**

De beraadslaging wordt geopend.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Woldring, die zijn maiden-speech houdt.

□

De heer **Woldring** (CDA): Mijnheer de voorzitter! Bij de schriftelijke voorbereiding heeft onze fractie al kenbaar gemaakt, met gemengde gevoelens kennis te hebben genomen van dit wetsvoorstel, maar wij hebben toch ook met erkentelijkheid kennis genomen van de memorie van antwoord. Wij hebben nog wel enkele vragen, omdat sommige antwoorden niet geheel bevredigend waren, terwijl wij andere antwoorden zelfs uitgesproken onbevredigend vonden.

Om positief te beginnen, de CDA-fractie heeft met waardering kennis genomen van de maatregelen die de staatssecretaris wenst te nemen om televisieprogramma's beter toegankelijk te maken voor mensen met een beperkt gezichtsvermogen en een beperkt gehoor. Deze vinden wij positief, maar voor zulke maatregelen is het niet nodig, de Dienst omroepbijdragen op te heffen; die maatregelen kun je ook op een andere manier nemen.

Terzake. Het heeft onze fractie verbaasd dat de bewindslieden nog steeds vasthouden aan een efficiencywinst van 60 mln. door de opheffing van de Dienst omroepbijdragen. Onze lachende minister van Financiën ziet natuurlijk de miljoenen als gebraden kuikens op zich afkomen, maar mijn fractie voorspelt hem dat ze als zwarte lijkjes voor zijn voeten zullen liggen, als niet te ontkennen miscalculaties en bewijzen van grote verliezen. Als wij alleen over 2000 praten, zal de minister die 60 mln. wel binnenhalen, maar daar staan dan tegenover

de reorganisatiekosten, de te veel geïnde omroepgelden die moeten worden terugbetaald, de vrij forse verliezen in verband met de niet-geïncasseerde gelden die alsnog geïncasseerd moeten worden en 10 mln. voor het Gemeentefonds. Met het Provinciefonds is de minister nog in overleg; als ik het IPO mag geloven, komt de bijdrage daaraan uit op ten minste 40 mln. Daarbij komt dan nog de vrij schrikbarende brief die wij verleden week ontvingen van de raad van bestuur van de NOS, waarin vermeld wordt dat de december-incasso van de Dienst omroepbijdragen verleden week niet heeft plaatsgevonden, waarmee een bedrag van 100 mln. ongeïnd is gebleven. Welnu, dan zal zelfs een lachende minister van Financiën begrijpen dat wij heel benieuwd zijn naar een antwoord. Zelfs al haalt hij 60 mln. binnen, dan is er toch wel het een en ander te dekken, als er in 2000 een kostenpost van pak weg 110 mln. tegenover staat. Maar ook in 2001, als het nog maar gaat om 15 mln. reorganisatiekosten, maar nog steeds wel de compensatiekosten voor het Gemeentefonds en het Provinciefonds betaald moeten worden, komt de minister nog niet uit. Er blijft nog steeds een verlies; althans, er staan kosten tegenover die 60 mln. En het is nog zeer te betwijfelen of het geheel in 2002 wel op een geringe efficiencywinst zal uitkomen.

Mijnheer de voorzitter! Waar hebben wij het nu eigenlijk over? Over een Dienst omroepbijdragen met exploitatiekosten van 60 mln. Doorgaans tovert de minister met miljarden, maar nu wil hij een dienst opheffen terwijl dat een zo gering effect oplevert, dat onze fractie zich in gemoede afvraagt, of het nu nodig was om zoveel politiek tumult en zoveel maatschappelijke onrust bij de Dienst omroepbijdragen en bij de lokale en regionale televisie te veroorzaken. En wat halen wij netto binnen? Niets of een uiterst gering bedrag. Het bedrag van 60 mln. voor de jeugdzorg was al ingeboekt, dat geld wordt wel uitgegeven.

Voorzitter! Over die efficiencywinst maak ik nog een aparte opmerking. Efficiency is een argument dat hier gebruikt wordt, zowel in de memorie van toelichting, alsook later, en het roept vragen op. De CDA-fractie maakt onderscheid in dit verband tussen doeltreffendheid en doelmatigheid. Je kunt op een gegeven

Woldring

ogenblik bepaalde fiscale en andere maatregelen nemen om het innen van financiën zo effectief mogelijk te maken. Die doeltreffendheid is prima. Alleen, het innen van geld is geen doel op zichzelf. Het dient een ander doel, namelijk een onafhankelijke en pluriforme publieke omroep. En gemeten naar de maat van dat doel – dat is doelmatigheid – moet je bepalen of het wetsontwerp aan de maat is of niet, en welke andere maatregel dan ook: of gemeten naar de maat van dat doel, een onafhankelijke publieke omroep, sprake is van een adequaat wetsontwerp en adequate maatregelen. Daar hebben wij ernstige vraagtekens bij.

Als dan de bewindslieden in de memorie van antwoord, maar ook al eerder in de Tweede Kamer, spreken over: het gaat hier om een collectieve last en die wordt betaald uit collectieve middelen, dan zijn wij van mening dat hier een oneigenlijk argument wordt gebruikt. Het gaat namelijk niet zomaar om een collectieve last en collectieve middelen. Zo kun je elk geprofileerd probleem afvlakken en verplatvloeren. Het gaat hier bij het publieke bestel om maatschappelijke stromingen, maatschappelijke organisaties: organisaties met honderdduizenden leden, die worden gefaciliteerd door de overheid. En dan heb je een Dienst omroepbijdragen die een directe relatie legt tussen burger en de omroepen. Er zijn terdege veel burgers die nog steeds een directe relatie kennen tussen hun Dienst omroepbijdragen en het publieke bestel.

De Dienst omroepbijdragen ziet mijn fractie als een soort buffer tussen overheid en publieke omroep. Als je die buffer eruit haalt, dan kort je de relatie tussen de overheid, de politiek en het publieke omroepbestel in. Dan verandert er iets aan de transparantie van het inningsstelsel; de afstand met de politiek en omroep wordt ingekort. Nu doet mijn fractie daar niet paniekerig over, want wij hebben heel goed kennis genomen van de garanties die in de Mediawet genoemd worden: artikel 110 en artikel 111. Alleen, het gaat ons om de mogelijkheid die in dit wetsvoorstel wordt geschapen van een iets dichter op elkaar kruipen van publiek bestel en overheid. Als dan de bewindslieden in hun nota van antwoord aan de Tweede Kamer zeggen dat in de huidige kabinetsperiode geen voorstel zal worden

gedaan tot aanpassing van het ingediende wetsvoorstel, dan impliceert dat per consequentie de mogelijkheid dat het in de toekomst wel gebeurt. Nu, precies om dat punt gaat het. Niet dat het nu zal gebeuren – de goede bedoelingen van de bewindslieden staan volstrekt buiten twijfel – maar de mogelijkheid dat er in een nieuwe situatie nieuwe voorstellen worden gedaan, is hiermee gecreëerd. Dan is er op termijn een aantasting van de onafhankelijkheid en van de pluriformiteit van de omroepen in geding. Niet direct, nadrukkelijk niet direct. De bewindslieden hebben hun goede bedoelingen op papier gezet. Maar er moet ons in een democratische rechtsstaat alles aan gelegen zijn om een onafhankelijk en pluriform omroepbestel in stand te houden en liever te versterken dan te verzwakken.

Mijnheer de voorzitter! De bewindslieden hebben ter adstructie van hun argument voor die onafhankelijkheid van het omroepbestel een vergelijking gemaakt met de rechterlijke macht. Daar heeft mijn fractie met interesse kennis van genomen. Dat is een heel interessante vergelijking en die roept bij ons nogal wat bedenkingen op. Het lijkt op het eerste gezicht vrij sterk, maar het is naar de mening van de CDA-fractie pure apekool.

In de eerste plaats: de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is gebaseerd op het beginsel van de trias politica, dat in de Grondwet is gefundeerd en in nog een aantal andere wetten uitdrukkelijk is omschreven. Kun je in gemoede daar nu de Mediawet mee vergelijken? Een simpele formele wet kan worden ingediend en daarmee kan veel gemakkelijker een wijziging tot stand gebracht worden betreffende de afhankelijkheid van de publieke omroep dan het geval is bij de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Daar is een vergelijking gewoon buitensporig. Ik wil heel graag daarop het antwoord van de bewindslieden horen.

Maar er is een tweede punt. We weten allemaal van het gebrek aan financiën bij de rechterlijke macht en weten dat dit de kwaliteit en ook de werkdruk daar nogal verhoogt. Als u die parallel wilt doortrekken, weet u dat een simpele aantasting of wetswijziging betreffende de omroep daar ook de druk geweldig kan

verhogen. Die vergelijking kan opgaan.

Als in de derde plaats de bewindslieden het argument van de vergelijking met de rechterlijke macht serieus nemen, waarom komt er dan niet binnenkort een wetsvoorstel tot fiscalisering van de griffierechten? Elke burger die naar de rechter stapt, moet voor een civiele procedure ruim fl. 100 griffierechten betalen. Nu, dat is een mooie vergelijking met de Dienst omroepbijdragen. Fiscaliseer het dan! Het maakt de toegang van de burger tot de rechtbank wel eenvoudiger. Ik ben benieuwd of dat wetsvoorstel binnenkort zal worden ingediend. Overigens, mijnheer de voorzitter, heeft in de vierde plaats het argument van vergelijking met de rechterlijke macht iets riskants. Uit publieke middelen wordt een instantie betaald. Als dat argument inderdaad zou worden gebruikt, ben je dichtbij een goed argument voor een staatsomroep.

Kortom, de vergelijking met de rechterlijke macht is ondeugdelijk en ondoordacht. De bewindslieden geven natuurlijk best toe, dat betaling van publieke diensten uit publieke middelen geen dogma is. Maar waarom is het geen dogma? Welnu, om de simpele reden dat je je altijd de vraag moet stellen wat de aard van het doel is waarom het gaat. Met welke financiering, gemeten aan de aard van dat doel, ben je op een adequate manier bezig? Als die vraag niet kan worden beantwoord kom je tot een hutspotargumentatie, waarbij rechterlijke macht en onafhankelijke omroep door elkaar heenlopen. De vragen betreffende de financiering van de rechterlijke macht en die van het publieke bestel zijn principieel zeer verschillend.

Mijnheer de voorzitter! Wat ik heb gezegd over de onafhankelijkheid van de pluriforme publieke omroep heeft nog sterker betrekking op de lokale en de regionale omroepen. De opslagen vervallen, er komen compensaties in het Gemeentefonds en het Provinciefonds en al met al kan gezegd worden, dat de lokale en de regionale omroepen, ook naar aanleiding van de berichten die deze Kamer uit die instanties heeft ontvangen, met handhaving van de Dienst omroepbijdragen beter zijn gediend dan met dit nieuwe wetsvoorstel. De Tweede Kamer heeft gekozen voor groei van de

Woldring

lokale en de regionale omroepen, juist om die in hun vitaliteit te bevorderen op lokaal en provinciaal niveau maar straks moet op provinciaal en lokaal niveau, dat wil zeggen in provinciale staten en in gemeenteraden, het debat over de verdeling van de gelden worden gevoerd. Als de staatssecretaris in de Tweede Kamer heeft gezegd dat het lokale subsidiebeleid de lokale media op de huid kan zitten, vraag ik mij in gemoede af waarom hij dan met een dergelijk wetsvoorstel het risico loopt om de mogelijkheden van discussies op dat gebied te vergroten. Ik kan mij voorstellen, dat hij eerder een wetsvoorstel indient om die regionale en lokale omroepen te versterken en de mogelijkheden voor een onafhankelijke en pluriforme omroep zo te versterken dat de mogelijkheden om discussies te krijgen in gemeenteraden en provinciale staten ter aantasting daarvan niet nodig zullen zijn. Ik weet dat een vergelijking met andere Europese lidstaten riskant is en zeker niet afdoende is als argument. Elk land heeft zijn eigen regels. Maar één ding staat vast: bijna alle Europese lidstaten hebben een onafhankelijk inningsbureau voor de omroepbijdragen, juist bedoeld om de politiek op afstand te houden.

Mijnheer de voorzitter! Ik wil nog twee opmerkingen maken over de gewetensbezwaarden en over het personeel van de Dienst omroepbijdragen. In de memorie van antwoord zeggen de bewindslieden, dat de plaatsingsmogelijkheden bij de Belastingdienst zijn vergroot. De CDA-fractie heeft geen argumenten om dat te bestrijden. Integendeel, als die vergroting metterdaad zo wordt ervaren binnen de Dienst omroepbijdragen, heeft zij daar ten volle vrede mee. Maar zij heeft wel kritiek en zij wil die openlijk uiten, ook al is het maar achteraf. Het moet gezegd worden in verband met toekomstige processen. Het overleg met de Ondernemingsraad van de Dienst omroepbijdragen loopt parallel met het wetgevingsproces en dat is laakbaar. Dat overleg had eerder moeten plaatsvinden. Dat het convenant nog niet is afgesloten – voorzover ik weet sinds vanmiddag – vind ik laakbaar. Daarover hadden eerder garanties gegeven moeten worden. Het gaat ons dan niet alleen om het personeel van de DOB, maar in veel gevallen ook om hun partners

en gezinnen. Die leven in onzekerheid en dat was niet nodig geweest!

Bij de gewetensbezwaarden schijnt het om slechts 3% van de huishoudens te gaan, een kleine minderheid. De CDA-fractie zal de meeste argumenten van deze mensen om geen radio of televisie in huis te hebben, niet delen. Maar wij komen in een democratie wel op voor minderheden en behoren daarmee met grote zorgvuldigheid om te gaan. Handhaving van de DOB had deze mensen een betere dienst bewezen dan het nieuwe systeem dat voor hen nadrukkelijk nadelig is.

De fractie van het CDA komt tot de voorlopige conclusie dat het kabinet de Staten-Generaal heeft opgezadeld met een overbodig wetsvoorstel. De efficiencywinst zal zeker de eerste twee jaar niet gehaald worden en ook daarna valt dat nog zeer te betwijfelen. De lokale en regionale omroepen zijn slecht af met dit wetsvoorstel en de gewetensbezwaarden en het personeel van de DOB worden erdoor benadeeld en dat was niet nodig geweest.

Mijnheer de voorzitter! Wij zien de antwoorden van de bewindslieden met belangstelling tegemoet. Onze vragen zijn bedoeld om een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de mediapolitiek die onderdeel uitmaakt van de cultuurpolitiek. Omdat het woord "cultuur" etymologisch betrekking heeft op "met respect bejegenen" en "met zorg onderhouden", wil mijn fractie het gesprek met de bewindslieden met respect voeren. Wij doen dat echter ook met zorg; zorg om de kwaliteit van het publieke bestel ten behoeve van het hele volk. Met een variatie op de bekende woorden van de staatssecretaris: mijn fractie is heel graag bereid om het beste van het beleid van de bewindslieden populair te maken, maar zij wil er alles aan doen om het populaire van het beleid beter te maken!

De **voorzitter**: Ik wens de heer Woldring graag geluk met het houden van zijn maidenspeech. Met de heer Woldring heeft een politiek filosoof zijn intrede gedaan in deze Kamer en ook een strijdbaar christen-democraat. Als zodanig had de heer Woldring zich al in geschrift laten kennen, maar voor wie het nog niet wist, sprak deze maidenspeech vanavond duidelijke taal.

Ik wens de heer Woldring met die duidelijke taal graag van harte geluk.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

De heer **Jurgens** (PvdA): Voorzitter! Een scherp debat bevordert de waarheidsvinding. In het verslag heeft mijn fractie geprobeerd duidelijk te maken dat dit wetsvoorstel enige aanscherpingen nodig heeft om tot die waarheidsvinding te komen. Ik hoop dat de bewindslieden het ook zo hebben ervaren, al was het antwoord in de memorie van antwoord niet van dien aard dat het mijn fractie heeft kunnen bevredigen. Dat kan na dit plenaire debat wel het geval zijn. Je weet nooit.

Blijft de vraag in goed Amsterdams gezegd: waar heb dit nou voor nodig? In 1996 is door de Kamer en door een kabinet in eenzelfde samenstelling beslist dat de Dienst omroepbijdragen een zelfstandig bestuursorgaan wordt. Dat heeft ons 26 mln. gekost. Drie jaar later komt er een voorstel om het toch anders te doen, terwijl in dat wetsvoorstel stond dat het systeem van de inning van de gelden ten behoeve van de publieke omroep voldeed. De bewijslast van de noodzaak om met een wetsvoorstel te komen ligt dan toch heel sterk bij de regering. De reden zou kunnen zijn dat er sindsdien iets is gebeurd, maar onze fractie heeft er nog geen kennis van genomen wat dit kan zijn geweest. De Dienst omroepbijdragen als zelfstandig bestuursorgaan functioneert goed, ook naar de mening van de regering. Er is een concessiewet op komst met niet onbelangrijke veranderingen in het omroepbestel. Het is denkbaar dat je in het kader daarvan ook de financiering van de omroep betreft. Dat zou dan ook een nieuw punt kunnen zijn, maar dat wetsvoorstel is nog niet bij ons. De regering stelt in de memorie van antwoord dat het een urgent wetsvoorstel is en dat het voortvloeit uit het regeerakkoord. Dat is een van de punten waarbij de scherpte van het debat op zijn plaats is. In het verslag had mijn fractie gevraagd om een nadere uitleg, omdat het antwoord van de staatssecretaris in de Tweede Kamer dat het was gebaseerd op voortschrijdend inzicht als redengeving door ons van te laag niveau werd geacht. Dan zal men toch willen weten om welk inzicht het gaat.